

tre ells un sol de *senta Maria*, el de 1283).

No vull dir que no aparegui també *senta*. «paròchia de *senta Maria de Ribes*» en un doc. de Ribes de c. 1283 (RLR IV, 55). «En Peire *Senta Fe*» és un dels donataris del «Testament» de Cerverí (52, verificat en el ms.). Predilecció pel femení *senta* degué ser una particularitat de StVicentF: *senta Ana* (Serm I, 27 25), en canvi *sant* I, 180.14; i fins hi ha contrast, dins la frase «ballar ab los *sants*, ab les vèrgens, ab *senta* Caterina, *senta* Agnès, *senta* Margarita!» I, 150 31.

Sobre l'explicació d'aquesta *e* hi ha una nota entre Niepage, AMAlcover i Barnils en BDLC VI, 1911, 296, que aporta algun fet útil (pocs) i poca llum fonètica. En sentit semblant la de Moll (?) en AlcM, nota de «VAR FORM», que ho defineix com de «posició proclítica»; això no es pot dir que sigui infundat. en el vol. d'introducció a les *VidesR*, p. 192, també constatem la freqüència de la *e* en aquest cas Però no contonguéssim això amb els casos de grafia oriental *e* per *a = ə* (com en l'antiga grafia *ten* per *tan*, que no fou mai occidental); i és de tèmper que l'autor d'aqueixa nota no ho destria prou. En tot cas és enormement exagerat de dir (AlcM) que no es troba en «posició forta», amb una sola excepció, «o *Sent dels Sents*», en el *L. de Contempl.* de Lull.

Ja hem vist la ciutat *senta* en les *Homilies*; en els *Usatges* tenim un cas que val per cinquanta, puix que es tracta de la fórmula del jurament, tal com l'havia de prestar tothom: «Sagrament sia tots tems sobre altar sagrat --- e diga: —Per Déu e per aquests *Sens*» (NCl, 78) En les *VidesR* apareix la forma *sant(t)* o *seint*, que mostra la bona via: «car eu són peccadora, per so deman consel d'omes *sains*», f° 178v1 (trad. «consilium bonorum» 532); en un altre passatge hi ha *feyt* en el ms. actual, però com que el context exigeix la idea de 'sant', estem segurs que l'arquetipus portava *feÿt*; i essent *seynt* una forma llavors ja antiquada, el copista entengué *feyt*: «fo *seynt* del ventre de sa mare», trad. «hic ex utero matris sanctum fuit: vinum et siceram non bibit» (f° 106v1, n 80) Pel que fa a NLL, no acabariem (en zones conservadores): recordem el *Montsent* de Pallars (cim cabdal, V. d'Assua, però vist des de pertot), la *jonsènta* (o *junsènta*), famosa, a Montcortès.

Tot això prova que estem (com explico en *EntreDL* I, 88-89; i *VidesR*, 34) davant del resultat català d'una forma igual a l'oc. ant. i fr. *saint*, amb la C de SANCTUS vocalitzada en *ɛ*; per a l'oc, cf. Ronjat (*Gramm Ist Prov Mod* I, 195). En tot cas no té sentit parlar aquí de «relaxació de la *a*», com fa AlcM; no es tractava segurament de *ə*, puix que *sent* es troba principalment en fonts del cat. occid. i del val., i continua avui es sent típic d'aquests dialectes.

Es tractava de *e*, i una *e* no és pas un fonema més relaxat que *a* ni *ə*, sinó precisament al contrari. En posició proclítica, el canvi que es produeix és justament el de *e* en *a*: *metex* > *mateix*, *Miquelet* > *Micalet*, *selvatge* > *salvatge*, *llegó* > *llagó*, *ferrolla* > *farrolla*, *balança*, *barrejar*, *farrer*, *farreny* etc. Tampoc no es pot dir que en un cas com *senta quarantena* (*VidesR*, 7r2) 60

hi hagi pronúncia proclítica: la *e* és massa lluny de l'accent, i hi ha accent secundari sobre *sénta*

En la llengua escrita moderna és en el P Val. on la forma amb *e* va mantenir-se més tenaçment: enlloc més no ho trobaríem en dates tan recents; i en ocasions tan serioses i públiques com proves d'artistes, per a efectes gremials o ciutadans, com p ex la d'un escultor que «féu per exami un *Sen Fransisco Javiel*» Val. a. 1716, o bé en la nomenclatura pública d'importants poblacions, com «la Vila de *Sen Mateu*», doc. de Val, a. 1747 (BSCC xiv, 192); tanmateix és clar que, quan es tracta de l'alta esfera religiosa, ja en el S. xv també allà hi havia *a*: en rima «l'aygua vesant: / l'Esperit *sant* / ---», JRoig (*Spill*, 14854). Un escriptor popularista, avui i tot, es manté ferm en allò: *Sen Jusèp*; *Sen Lluís*; *Sen Joan*; *Sen Pere*, *Sen Pau*, *Sen Antòni*; *Sen Esteve*; *Sen Antòni*, *Sen Agustí*, *Sen Andreu*, *Sen Esteve*: MGadea (*T. del Xè* I, 6; 127; 164; 166-7; 168; 281; 360) i no hi falta alguna santa, *Senta Creu* (I, 13); reapareix *sant*, és clar, quan deixa la nomenclatura popular i s'expressa en termes d'home d'església: «el *Sant Sepulcre*», «el Pardal de *Sen Joan* és l'àliga de bronze emblema del *sant*» (I, 167, 164).

En la llengua parlada la *e* ha persistit més o menys, si en llevem el cat. central (on ja la fonètica, i no sols ella, no s'hi prestava), en tots els dominis dialectals; és clar que és sobretot en els dos dialectes occidentals on la pronúncia ha permès conservar-ho millor. Això es fa sentir tot seguit a la ratlla xipella: hi ha capella o ermita de *Sant Mer*, una a Bassella, una altra a Pinell de Solsonès, totes dues pronunciades *senmè*, *semmé*.

És clar que en aquests pobles, avui que la pron xipella s'esvaeix, sota el buf del cat. central, també sentim, almenys a l'últim, *san mikèl*, *san zuán*, però que és recent ho mostra el detall que allí tots em digueren *santis*, perquè es tracta d'un antic *Sant Tir*, però els plans cadastrals encara porten *Sentis* A la vall de Lavansa, l'informant més rústic digué *sey zuluá*, però el de Sisquer *san zuluá*, *san zàume*, *san romá*, *san nikoláu*, *sam pére* (1964). Més fort que enlloc, roman a la Ribera d'Ebre (a grapat: *sey zirómi* ermita entre Ascó i Móra, 1936). A la resta del cat. occid. és pronúncia en reculada, però encara es troba bastant, a totes les comarques; per a un parell de mostres, a la ratlla d'Andorra: *Roca de sem bertoméu* Ars, *sey zuluá de lória* no ho diran potser els interessats però sí la gent d'Aós.

En el Flamicell, abans de la guerra, gairebé era constant; mentre que el 1958 vaig pendre nota de set *san(t)* --- a Mont-ros, Envall, Sellui, Beranui, Montcortès; digueren *senlúu* a Sellu, però *sanlú* a Beranui, per a un mateix SANCTUS LUCINUS; *sen kiri* a Pobellà però *san kiri* a Sellui i a Mont-ros. Acostant-nos a la ratlla de les llengües, també notem aquesta reculada (en domini aragonès fins els més conservadors diuen coses com *san Antón de éné* a SJuan de Gistau, 1965) *sent orèns* resta predominant com a nom del poble de Sant Orenç (anotat a Aulet, Sirés i Betesa), *Pont de sem biséns* a Casterner de les Olles (1957); però *sant abentín* a Torlarribera, *Canals de san adrián* en el ge-